KONFERENCE RĪGA 2050 · 29.10.2026

Rīgas loma Latvijas attīstībā 2050

Valsts scenāriji, Rīgas attīstības vektori un loma ekonomikas transformācijā

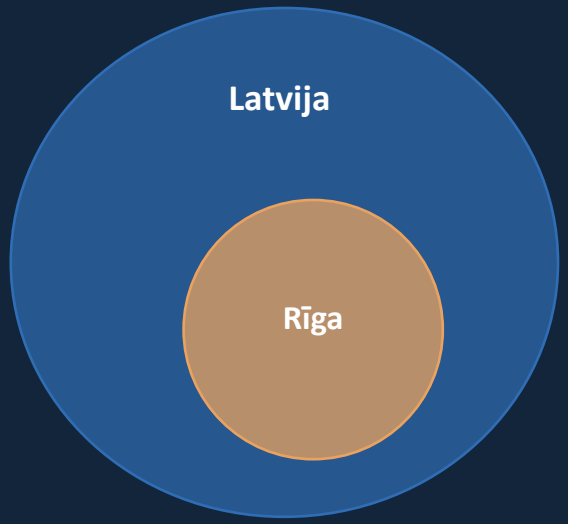
Savietojamība | Pievienotā vērtība | Nākotnēšana

Andris Nātriņš
LU Finanšu tehnoloģiju biznesa skola, biedrība «Latvijas Formula 2050»
Pētījums: Banku augstskola / SEB «Rīgas nākotnēšana 2040»
Biedrības «Latvijas Formula 2050» iniciatīvas

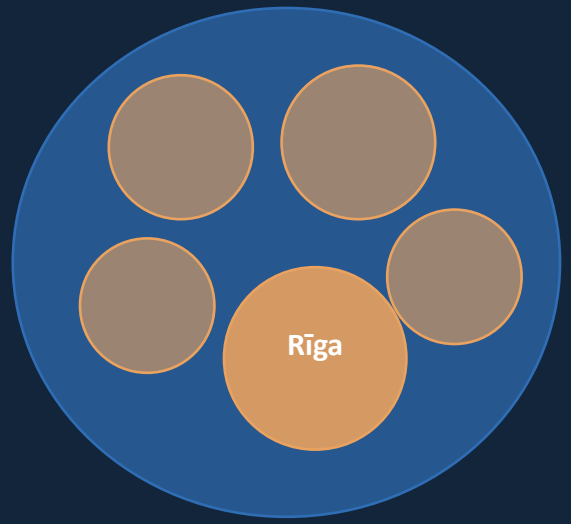
IEVADS

Kā redzam Rīgu Latvijas attīstībā?

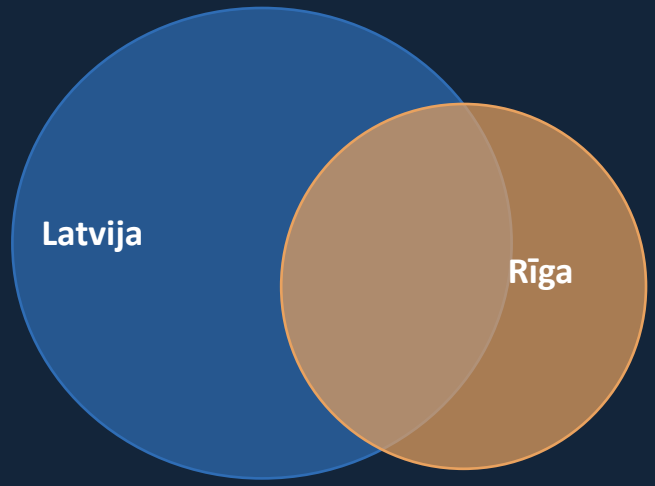
1. Kaskāde

Rīga Latvijas aplī: valsts mērķus attiecina uz pilsētu. Vienkāršots skatījums

2. Programmu un finanšu sadalījuma loģika

NAP balstīto programmu finansējuma sadales princips. Pilsētas, augstskolas, uzņēmumi: instrumentiem jākļūst par sviru to jaudai

3. Savietojamība

Kopīgi noteikumi un rādītāji, atšķirīgas lomas: partnerība, ne kongruence

Savietojamība | Pievienotā vērtība | Nākotnēšana

Pieci jautājumi un trīs vadmotīvi

1. Rīgas un Latvijas attīstības trajektorijas
2. Attīstības scenāriji 2050
3. Rīgas vektori dažādos valsts scenārijos
4. Kāda Rīga ir nepieciešama Latvijai?
5. Rīgas loma ekonomikas transformācijā un produktivitātē

Savietojamība, bet ne kongruence

Kopīgas vērtības, rādītāji un periodi; atšķirīgas prioritātes, instrumenti un temps

Prioritāte atbilstoši pievienotai vērtībai

Valsts atbalstu vērtē pēc ieguldījuma Latvijas attīstības mērķu īstenošanā, vai iespējām ar to palielināt vērtības pievienošanas jaudu

Nākotnēšana kā pastāvīgs process

Scenāriji, signāli un pieņēmumu pārbaude regulāri, ne epizodiski

Spēcīga Rīga – konkurētspējīga Latvija

~⅓

Latvijas iedzīvotāju dzīvo Rīgā

≈ ½

52,6% no Latvijas IKP: Rīga 20,8 mljrd. eiro (2023)

~1,5×

IKP uz iedz. pret LV vidējo

Rīgas unikālais vērtības piedāvājums (UVP)

1. **Baltijas valstu centrā –** starp Tallinu un Viļņu; Rail Baltica mezgls (būvniecībā)
2. **Lielākā metropole –** pēc aglomerācijas apjoma parametriem Baltijas valstīs
3. **Lielākā lidosta Baltijā –** starptautiskā sasniedzamība biznesam un talantiem
4. **Pievilcība un identitāte –** UNESCO centrs, jūgendstils, koka apbūve
5. **Zināšanu bāze –** augstskolas, Zināšanu jūdze; osta un Daugava

Rīga → Latvijai: zināšanas, eksports, mērogojamība. **Latvija → Rīgai:** cilvēki, resursi, drošība.

UVP automātiski negarantē konkurētspēju

76% → 89%

Rīgas IKP uz iedz. pret ES vidējo, 2008 → 2021; Viļņa un Tallina jau priekšā

SVID: nav ekonomikas attīstības plānošanas ietvara; nepietiekama investīciju piesaistes jauda (pret Viļņu).

Tests: vai rodas jaunas zināšanas, produktīvāki uzņēmumi un eksports – vai tikai mainās adreses?

Vai metropole darbojas kā vērtību pievienojoša sistēma un kādā ietekmes mērogā?

Vērtību ķēde: nosacījumi → pārveide sadarbībā → produkti un eksports → pārnese Latvijai

Avoti: «Rīga 2040» (Rīgas IKP pret vid. 76% → 89% citēts no LaSER); IKP - data.stat.gov.lv, IKP daļa – autoru aprēķins; lidosta, Rail Baltica, UNESCO – publiski avoti

Kāpēc attīstības plānošanā ieviest stratēģisko nākotnēšanu

Paradokss: ilgtermiņa robeža 2030 jau ir īstermiņš; esošais ietvars pats nenodrošina regulāri atjaunotu «tālo skatu»

Dokumentos

- Vismaz 20 gadu perspektīva
- Scenāriji: vēlamības, riska, transformējošie
- Kritēriji: vēlamība, iespējamība, noturība

Procedūrās: cikls

1 **Horizonta vērošana**

2 **Scenāriji**

3 **Stresa testi**

4 **Lēmumi un monitorings**

↻ pārskatīšana ik pēc 3 gadiem; publisks indikatoru panelis

Iesaistē

- Politiskā leģitimitāte: Saeima, dome
- Koordinācijas kodols administrācijā
- Neatkarīga ekspertīze, akadēmiskais konsorcijs
- Lielās pilsētas: savi signālu ziņojumi un scenāriji

IAK ieteiktais ieviešanas ceļš

2026 II–III
Politiskā vienošanās, modelis

2026 IV
Tiesiskais pamats, ekspertu komisija

2027
Pirmais horizonta vērošanas ziņojums; indikatoru panelis

2028
Pilnais cikls: ziņojums Saeimai, NAP un budžeta tests

Saeimas IAK: forums 20.03.2026, priekšlikumi sēdei 22.04.2026 – priekšlikumi, nav pieņemta reforma. Rīgai: savs signālu ziņojums jau 2027

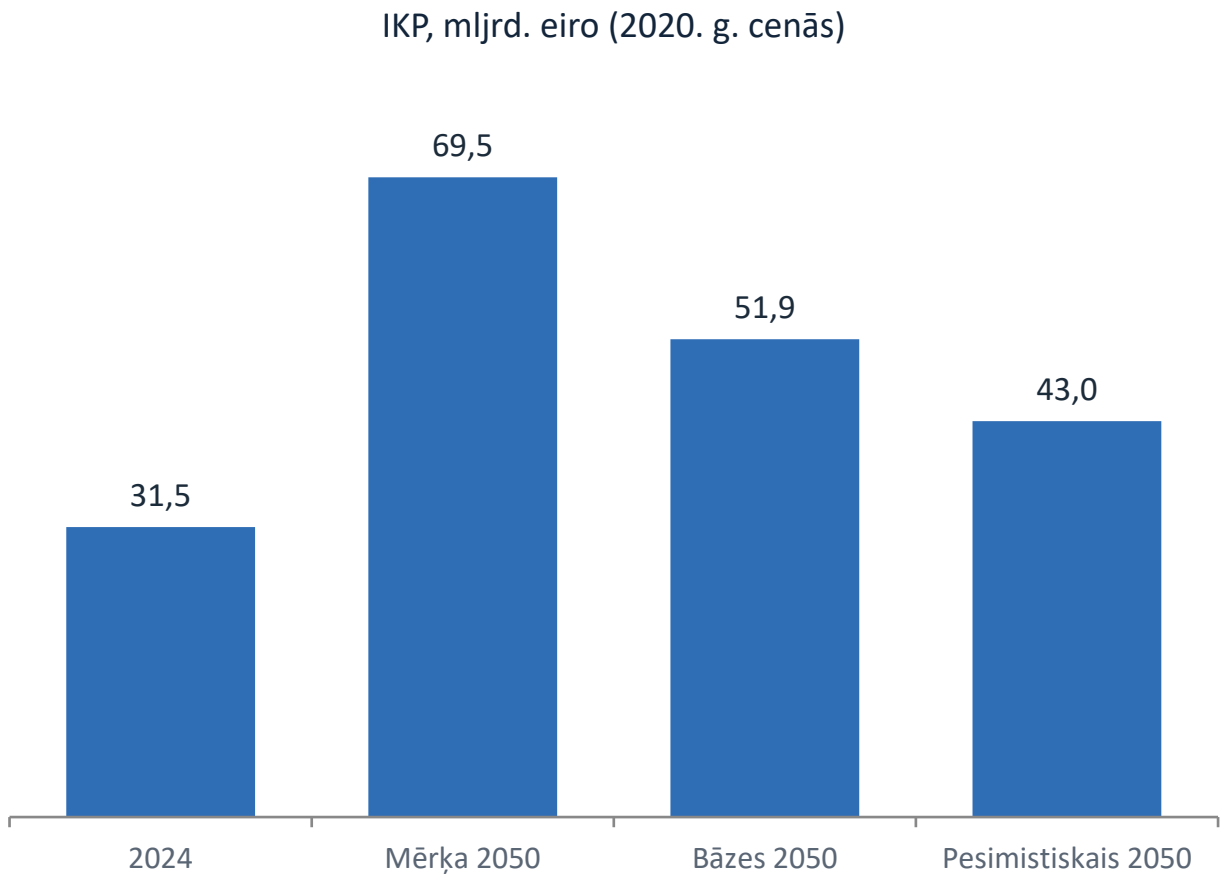
Piemēri, ko pielāgot Latvijai un arī Rīgai

Piemērs	Prakse	Ko pielāgot Rīgai
Somija	Valdība katrā vēlēšanu ciklā iesniedz parlamentam Nākotnes ziņojumu ar plašiem scenārijiem	**Nākotnes pārskats katram domes sasaukumam**
Igaunija	Ar likumu (2016) izveidots nākotnēšanas centrs pie parlamenta kancelejas	**Neatkarīga ekspertīze ar stabilu mandātu**
Lietuva	«Lietuva 2050» koprade; Seima «Baltā grāmata» (2026)	**Koprade ar partneriem un iedzīvotājiem**
Redinga (AK)	Universitāte, industriju partneri un pašvaldība: vīzija 2050, retropolācija, Futures Commission	**Partneru platforma; vīzija pilsētas plānos un investīcijās**

IAK atziņa: Latvija un Rīga var pielāgot šo pieredzi – Somijas ciklu, Igaunijas parlamentāro piesaisti, Lietuvas kopradi

Avoti: Saeimas IAK materiāli (2026); BA/SEB, 2025; Dixon u. c. (2018)

Trīs Latvijas nākotnes

MĒRĶA SCENĀRIJS

Transformējošā noturība

1,77 milj. iedz. · 106% no ES vidējā

BĀZES SCENĀRIJS

Inerce ar lēnu izaugsmi

1,62 milj. iedz. · 85% no ES vidējā

PESIMISTISKAIS SCENĀRIJS

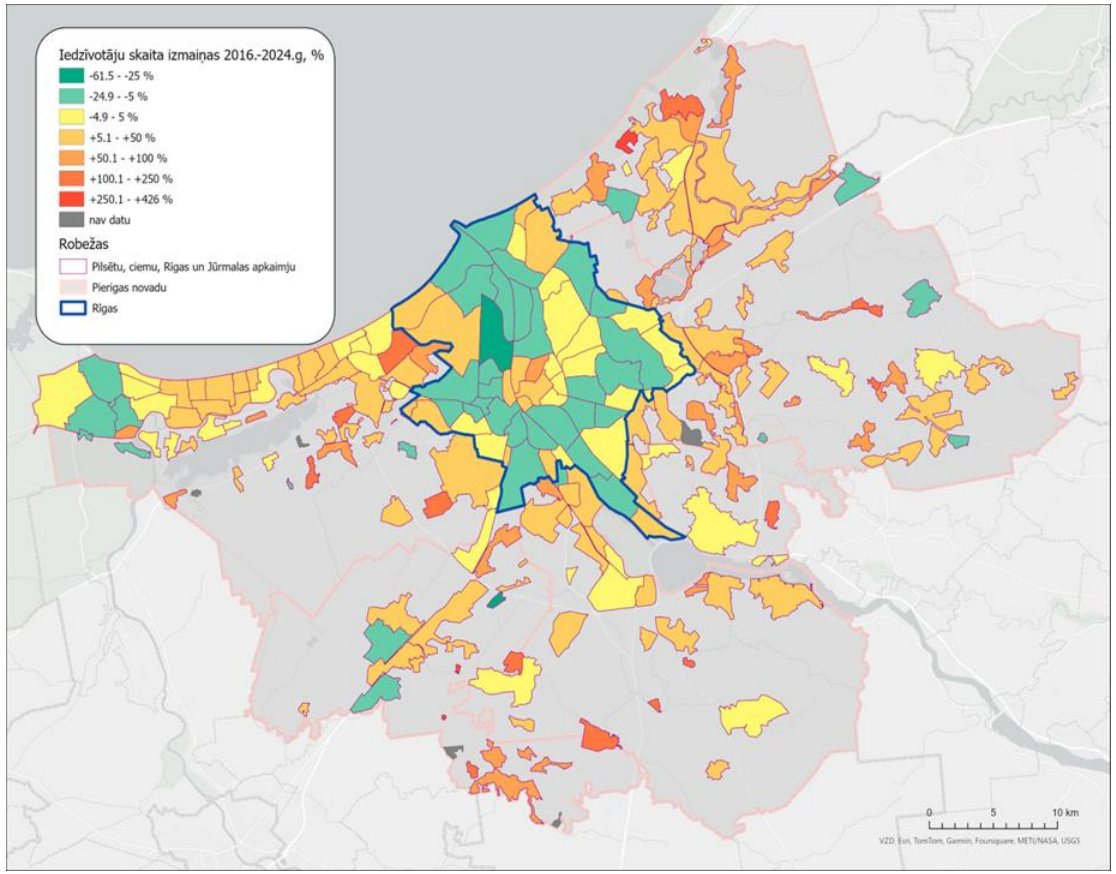
Negatīvā spirāle

1,46 milj. iedz. · 76% no ES vidējā

Trajektorijas aplēsēs

2024: IKP 31,5 mljrd. eiro, 1,86 milj. iedz.; IKP uz iedz. PPS, ES = 100. Avots: LU LV PEAK «Latvija 2050» (2026), 4.1. tab., 4.2. att.

Pilsēta izplešas, aiz centra apkaimes sarūk

Izmaiņas 2016.–2024., %: zaļš – kritums, dzeltens–sarkans – pieaugums

Rīga · 10 lielākās apkaimes

−104 877

2000–2024

Pierīga · 10 vietas (ar Jūrmalu)

+24 318

2000–2024 · nav tieša pārcelšanās bilance

6000 padomju laika daudzdzīvokļu ēku noveco

64 milj. eiro sastrēgumu un piesārņojuma cena RMA

Pilotpētījuma intervijās un SVID (2025): trīs problēmas

1. **Mērķi bez ieviešanas saiknes –** RIAS 2030: 700 tūkst. iedz. 2030 – nesasniedzams
2. **Vāja koordinācija –** ar iesaistītajām pusēm, valsti un Pierīgu
3. **Nav ekonomikas plānošanas ietvara –** investīciju piesaistes jaudas (salīdzinājumā ar Viļņu)

Mērķi bija kvantificēti; trūka saiknes ar instrumentiem, uzraudzību un regulāru pārskatīšanu.

Avoti: Nātriņš, Volkova «Nākotnes ieskats un scenāriji» (BA/SEB 2025); RIAS 2030; LaSER (2024); karte – I. Šavraka, G. Lukstiņa, A. Ločmanis, R. Cimdiņš, LU 83. konference

Kā nākotnēšana pielāgojama Rīgai

1

Pieeju izvērtējums

Nākotnēšanas teorija, līmeņi, metodes un pilsētu prakse; Redinga kā procesa paraugs

2

Spirālveida dinamika

Trīs scenāriji: pozitīvā spirāle, līdzsvara stagnācija, negatīvā spirāle

3

Pieckāršā spirāle+

Pārvalde, zinātne, uzņēmumi, sabiedrība, vide + finanses un investīcijas

4

Apkaimju detalizācija

4 mērķa apkaimes ar atšķirīgām funkcijām; darba lapas; pārnese uz 6 klasteriem

Metodes

- Dokumentu un pētījumu analīze
- Ekspertu intervijas
- World Café
- Apkaimju statistika

Ko pētījums piedāvāja

- Teritoriāla detalizācija līdz apkaimei
- Finanšu funkcija scenārijos
- Nesaskaņotas rīcības sekas scenārijos
- Retropolācija no 2040 rezultāta
- Sagataves kompleksam nākotnēšanas projektam

Ierobežojumi

- Eksperimentāls pilots; horizonts 2040
- Skaitliskās aplēses jāvalidē
- Pētījuma laikā bez sasaistes ar valsts makromodeli

Avots: BA/SEB, 2025

Mērķa apkaimes: secinājumi un rādītāji 2040

Skanste

Inovāciju un starptautiska biznesa centrs

Zaļais koridors, publiskā infrastruktūra, transporta tīkls, PPP

Iedzīvotāji

1 954 → ≥ 9 700

Nodarbinātie

15 000

Vid. alga

3 000 eiro

Zināšanu jūdze

Izglītības un pētniecības sinerģija

Zinātnes infrastruktūra, dzīves un darba kvartāli, īres mājokļi pētniekiem

Iedzīvotāji

~44 600

Nodarbinātie

48 000

Vid. alga

3 000 eiro

Latgales apkaime

Radošo industriju kvartāli, Daugavmala

Koka apbūves pārņemšanas programma, kvartālu revitalizācija, sociālā infrastruktūra

Iedzīvotāji

23 225 → 24 400

Nodarbinātie

21 000

Vid. alga

2 200 eiro

Ķengarags

Mikrorajonu revitalizācijas paraugs

Kvartālu programmas, PPP pārņemšana un īre, apkaimes centrs, LU CFI nišas

Iedzīvotāji

43 660 → 39 300

Nodarbinātie

14 000

Vid. alga

2 200 eiro

Secinājums: mērķa apkaimes ir metropoles scenāriju pārbaudes pamatelementi – IIN un NĪN bāze, iedzīvotāju stabilizācija, pievienotā vērtība

Avots: BA/SEB, 2025; 2025. g. pirktspējā; eksperimentālas aplēses

Savietojamība | Pievienotā vērtība | Nākotnēšana

Revitalizācijas loģika: apkaimes un apkaimju kopas

KLASTERIS	APKAIMES	DINAMIKA 2011–2023	LOĢIKA
A1	Skanste, Ķīpsala, Pētersala-Andrejsala	aug; alga > 2100 eiro	**Mērogot izaugsmi**
A2	Avoti, Brasa, Dreiliņi, Centrs	aug vai kritums < 10%	**Uzturēt kvalitāti**
B1	Grīziņkalns, Āgenskalns, Purvciems, Teika…	kritums > 10% (Teika −2%)	**Noturēt un piesaistīt ģimenes**
B2	Dzirciems, Jugla, Latgale, Pļavnieki…	−11 … −18% (Mežciems −6%)	**Kvartālu revitalizācija**
C1	Imanta, Ķengarags, Sarkandaugava…	−13 … −16%	**Pakāpeniska pārveide**
C2	Rumbula, Vecmīlgrāvis, Bolderāja…	−8% un vairāk	**Pamatpakalpojumi, apdzīvojuma modelis**

Plānot apkaimju kopas, segmentēt teritorijas apkaimēs

Ķengarags: + Šķirotava, Rumbula, Dārziņi

Latgales apkaime: Spīķeri – Lubānas iela – Krasta masīvs

Skanste: + Andrejsala, Brasa, VEF, Jaunā Teika

Instrumenti

- Kvartāla mērogs, ne atsevišķa ēka
- Publiskā zeme kā svira (Lasnamē)
- PPP pārņemšana ar īres posmu
- Kopienas saites

Avots: BA/SEB, 2025

Valsts scenārijs/Rīgas vektors

	Rīga: transformācija ~640 000 iedz. 2040	Rīga: status quo ~544 000 iedz. 2040	Rīga: stagnācija zem 544 000
LV: transformējošā noturība	**Vēlamais: Rīga – valsts izaugsmes dzinējs**	Rīga – valsts mērķa «pudeles kakls»	Valsts mērķis nav sasniedzams bez ≈ ½ IKP
LV: inerce	Rīga – izrāviena sala; polarizācijas risks reģioniem	Vidējo ienākumu slazds gan Rīgai, gan valstij	Lejupslīde paātrinās
LV: negatīvā spirāle	Rīga – noturības enkurs, bet talanti aizplūst no valsts	Lēna erozija LV un Rīgā	**Bīstamākais: abpusēji pastiprināta negatīvā spirāle**

No kaskadēšanas uz mijiedarbību: valsts mērķu īstenošanai nepieciešama Rīgas transformācija; Rīgas izaugsmei saites ar ekonomiku LV mērogā. Izvēles cena Rīgai: 90 000+ iedzīvotāju skaita izmaiņu amplitūda līdz 2040

BA/SEB, 2025 (hipotēzes); Rīgas skaitļi: «Rīga 2040» 30 apkaimju aplēse, eksperimentāla. Risinājumiem jābūt noderīgiem arī mazākas izaugsmes gadījumā.

No valsts dimensijām uz Rīgas uzdevumiem

LF2050 DIMENSIJA	RĪGAS LOMA	MĒRĶIS 2050	RĀDĪTĀJS
Identitāte un drošība	Noturīga galvaspilsēta un kultūras centrs	**Krīžu (klimata, militāro) noturīga galvaspilsēta**	Kritiskās infrastruktūras noturība
Sociālā dimensija	Pilsēta, kurā izvēlas dzīvot un atgriezties	**650 000+ metropoles kodolā (Rīgas valstspilsētas robežās)**	Iedzīvotāju noturēšana, pozitīvs migrācijas saldo (reemigrācija), kvalitatīvu mājokļu pieejamība
Politiskā dimensija	Metropoles pārvaldības paraugs	**Viena metropoles stratēģija ar Pierīgu**	Kopīgs Lielrīgas rādītāju panelis plānošanā un īstenošanā
Tehnoloģiju, enerģētiskās neatkarības, stratēģiskās noturības ekonomika	Baltijas zināšanu un inovāciju mezgls	**Baltijas inovāciju metropole, FinTech līderis**	Eksports un P&A

700 000 bija RIAS 2030 mērķis 2030. gadam; šeit – metropoles kodolam 2050 (BA/SEB 2040: ~720 000 ar Pierīgu līdz apvedceļam)

No nosacījumiem uz specializācijas nišu attīstīšanu

Faktors: cilvēkkapitāls, nozares, telpa	Sākuma pozīcija (pētījums)	Kur un kā: mērķa apkaimes
Reemigrācija un gudrā imigrācija	Izceļošana kopš 2004.; potenciāls jāpēta atsevišķi	Īres programmas jauniem profesionāļiem, akadēmiskajai mobilitātei un reemigrantu ģimenēm; elastīga izglītība
Pakalpojumu centri	SEB, Circle K, Cabot, Accenture, Atea u. c. mērogo un automatizē	Skanste: AAA+ biroji; augšup pa vērtību ķēdi
FinTech	Uzņēmumi ar blokķēžu, MI un komunikāciju tehnoloģijām	Skanste un centrs; talanti un regulatīvā vide (fintech licences)
Deep Tech un duālais lietojums	Zinātnisko institūtu attīstītās tehnoloģijas; ģeopolitisks pieprasījums	Zināšanu jūdze; Ķengarags – LU CFI, eksperimentālas ražotnes
Radošās industrijas	Kultūrvēsturiskā koka apbūve ar degradācijas risku	Latgales apkaime: radošo kvartālu puduris
Zināšanu jūdze	3 vadošās universitātes, P. Stradiņa slimnīca, Bērnu klīniskā slimnīca	Ķīpsala, Āgenskalns, Dzirciems, Torņakalns: zinātnes infrastruktūra, īres mājokļi

Produktivitāte: LV2050 mērķis – no ~½ līdz ES vidējam 2050. Nišām vajag investīciju piesaistes jaudu: RITA sadarbībā ar LIAA

Avots: BA/SEB, 2025

Nākotnēšanas matrica: Rīga unĶengaraga piemērs

Helix+	Transformācija	Status quo	Stagnācija
Pārvalde	Stratēģiska koordinācija	Minimāla reakcija	Krīzes vadība
Zinātne	Pilotprojekti, dati	Fragmentēti projekti	Neizmantots
Uzņēmumi	Inovācijas, AVP funkcijas	Tradicionāli	Aizplūšana
Sabiedrība	Aktīva līdzdalība	Konsultācijas	Neuzticēšanās
Vide	Klimatnoturība	Normatīvs minimums	Degradācija
Finanses (+)	Diversificēta plūsma	Epizodiska	Deficīts, spekulācija

Realizējamības nosacījumi: regulārs nākotnēšanas cikls; koordinēts pārvaldības modelis (līdz apvedceļam, divi līmeņi); dati un indikatori; cilvēkkapitāls un mājokļi; pilotprojekti mērķa apkaimēs.

Ķengarags · indikatori

2032: iedzīvotāju skaits nemainās, struktūra jaunāka (15–34, 0–6)
2040: 39 294 iedz. · 14 000 nodarb. · 2 200 eiro· 7 revitalizēti kvartāli

Piemērs: Ķengaraga MT scenārijs

Pieejams, energoefektīvs daudzdzīvokļu rajons ar sabiedriskajām funkcijām, labu savienojamību ar centru un Daugavas potenciālu

Apkaimju puduris: Šķirotava (Granīta iela, «Grindeks»), Rumbula (pašvaldības zeme), Dārziņi

Mērķtiecīgās transformācijas scenārijs (piemērs)	Statuss	Nozīm.
1. Kvartālu programmas: revitalizācija, pārbūve, jaunbūve	2 (Pilota projekti)	5 Augsts
2. PPP: dzīvojamā fonda atpirkšana, īre pārņemšanas posmā	1(Ideja)	5 Augsts
3. Zaļās zonas un mobilitātes infrastruktūra	4 (Daļēji)	5 Augsts
4. Līdzdalības un sadarbības platformas	3-4 (Daļēji)	5 Augsts
5. Nišas: eksperimentālas ražotnes, duālais lietojums, LU CFI	4 (Ir, attīstāms)	5 Augsts
6. Jauni iedzīvotāji: Pierīga, reemigrācija, start up	1 (ideja)	5 Augsts
7. Koordinēta plānošana līdz apvedceļam	2 (Nepietiekami)	5 Augsts
8. Energoefektivitāte un ALTUM līdzfinansējums	2-3 (Ir, bet nepietiekamā apjomā)	5 Augsts

Statusu un nozīmīgumu (1–5) vērtē eksperti (World Café)

Avots: BA/SEB, 2025: Helix+, Ķengaraga darba lapas projekts

Savietojamība | Pievienotā vērtība | Nākotnēšana

Pieci nosacījumi un pirmās 90 dienas

1. **Metropoles pārvaldība**
   Rīga un Pierīga kā viens funkcionāls areāls; divlīmeņu koordinācija

2. **Sasaistīti mērķi**
   Retropolācija: 2050 mērķi → RAP 2034 → budžets; rādītāji sasaistīti ar LV2050

3. **Ekonomikas attīstība, specializācijas nišas**
   Rīgas ekonomikas attīstības politika; investīciju piesaiste, koordinēta ar LIAA

4. **Investīciju kapitāls**
   PPP, Altum, SFI; prognozējams NĪ cikls un optimizēti procesi

5. **Nākotnēšanas platforma**
   Pieckāršā spirāle+: pastāvīgs partneru darbs, ikgadējs pārskats

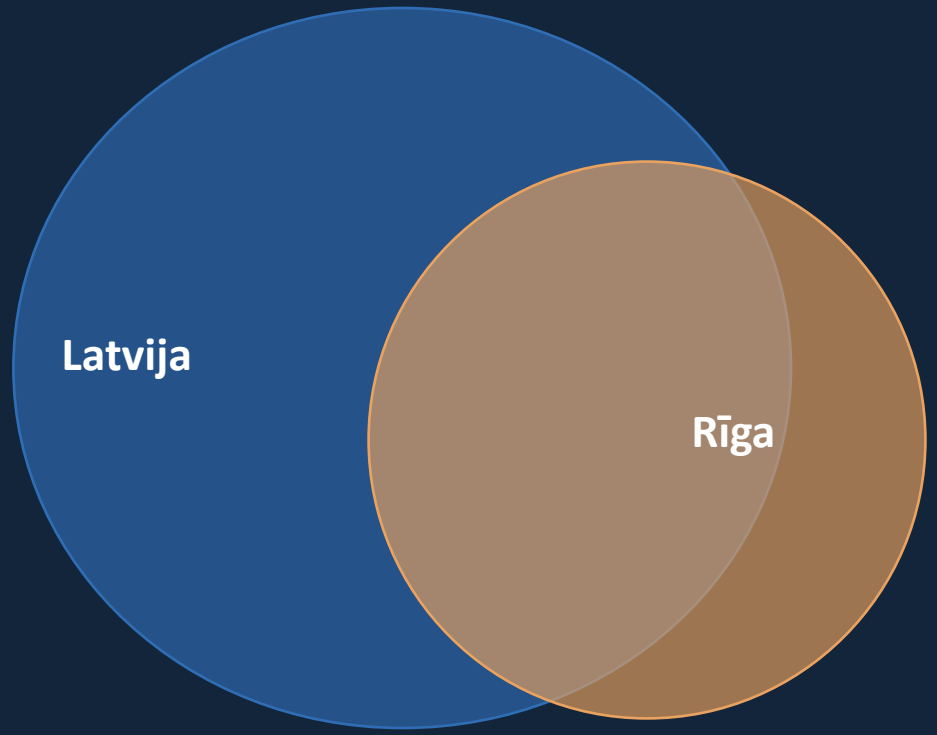
Pirmās 90 dienas

- Procesa vadītājs un partneru mandāts
- Kopīga pieņēmumu un datu bāze
- Kopīgi uzdevumi: mājokļi, mobilitāte, zināšanu pārnese
- Atbildīgie, instrumenti, pārbaudes punkti
- Signāli, kas liek pārskatīt rīcību
- Rīgas signālu ziņojums un scenāriji – gatavi LR Saeimas IAK piedāvātajam 2027.gada ciklam

Avots: «Rīga 2040» (2025); Reading 2050; Saeimas IAK priekšlikumi (2026); 90 dienu programma

NOSLĒGUMS

Vai mūsu plānošana palielina spēju veidot nākotni?

Formula kā metafora: Rīga 2050 = cilvēkkapitāls × specializācija × koordinēta pārvaldība × partnerību kapitāls. Ja viena saite ir vāja, rezultāts ir status quo.

Savietojamība | Pievienotā vērtība | Nākotnēšana

Paldies!

Andris Nātriņš · LU FTBS/ LF 2050